

Spis treści

Wstęp (Grażyna Gajewska, Paweł Zapeński)	13
1. Teoretyczne podstawy. Samodzielność a teoria opieki – sposoby rozumienia w różnych dyscyplinach naukowych.	
Wybrane zagadnienia ogólne	23
1.1. Teoretyczne koncepcje opieki a usamodzielnianie i wychowanie (Grażyna Gajewska)	23
1.2. Samodzielność i usamodzielnienie w procesie usamodzielniania – różnorodność rozumienia pojęć (Grażyna Gajewska)	25
1.3. Zmiany rozumienia terminu „samodzielność”. Wybrane aspekty w naukach społecznych (Grażyna Gajewska)	28
1.4. Instytucjonalizacja opieki a samodzielność (Grażyna Gajewska)	30
1.5. Samodzielność w ewolucyjnym i inwolucyjnym procesie opieki (Grażyna Gajewska)	34
1.6. Sytuacja edukacyjna a przygotowanie do samodzielnego życia (Grażyna Gajewska)	36
1.7. Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego w Polsce (Grażyna Gajewska, Paweł Zapeński)	41
1.8. Postrzeganie społeczne, wizerunek, stereotypy i mity społeczne dotyczące placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej a proces usamodzielniania i samodzielność życiowa (Grażyna Gajewska)	46

2. Charakterystyka procesu usamodzielniania wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	49
2.1. Byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych, ich samodzielność i usamodzielnianie – stan wiedzy i badania przed i po reformie 2011? (Grażyna Gajewska)	49
2.2. Indywidualny program usamodzielniania – wymóg prawny, czy ważna, zaniedbana w praktyce kwestia w planowaniu życia? (Grażyna Gajewska)	61
2.3. Usamodzielnienie wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego a rola opiekuna usamodzielnienia (Grażyna Gajewska)	62
2.4. Usamodzielnienie wychowanka a rola wychowawcy prowadzącego zatrudnionego w placówce opiekuńczo-wychowawczej (Grażyna Gajewska)	69
2.5. Wybrane czynniki warunkujące pozytywne usamodzielnienia wychowanka pieczy zastępczej, a w szczególności pieczy instytucjonalnej (Paweł Zapeński)	73
2.6. Zagrożenia związane z usamodzielnieniem wychowanka instytucjonalnej pieczy zastępczej (Paweł Zapeński)	78
2.7. Znaczenie systemu wsparcia w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych (Grażyna Gajewska)	82
2.8. Wybrane zagadnienia usamodzielniania wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w Polsce do 2011 roku i początku późniejszych zmian (Paweł Zapeński)	89
2.9. Pozytywne zmiany w usamodzielnianiu podopiecznych instytucjonalnej pieczy zastępczej obserwowane po 2011 roku a wyzwania na przyszłość (Grażyna Gajewska)	98

3. Doświadczenia międzynarodowe w obszarze organizacji procesu usamodzielniania wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej (Paweł Zapeński)	101
4. Przebieg procesu usamodzielniania się byłych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych a aktualne ważne wydarzenia społeczno-polityczne	115
4.1. Specyfika funkcjonowania socjalizacyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych w warunkach pandemii COVID-19 (Paweł Zapeński)	115
4.2. Wyzwania polskiego systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej związane z przyjęciem ukraińskich wychowanków z terenów objętych wojną oraz innych wybranych państw (Paweł Zapeński)	121
4.2.1. Wyzwania wynikające z przyjęcia wychowanków z terenów objętych wojną w Ukrainie	121
4.2.2. Uchodźcy z Grecji w Polsce po II wojnie światowej a wyzwania i doświadczenia w pomocy oraz opiece	131
4.2.3. Sieroty z Korei w Polsce po II wojnie światowej a rozwiązania opieki	132
Refleksja podsumowująca	135
5. Założenia teoretyczne i metodologiczne badań własnych (Paweł Zapeński)	137
5.1. Wskazanie założeń teoretycznych	137
5.1.1. Samodzielność i usamodzielnienie oraz proces usamodzielniania – przyjęta terminologia	138
5.1.2. Opieka i wychowanie	139
5.2. Uzasadnienie wyboru paradygmatu badawczego, orientacji metodologicznej i metod badawczych	149
5.3. Przedmiot i cele badań	156
5.4. Problemy badawcze	158
5.5. Metody, techniki i narzędzia badań własnych	159

5.6. Organizacja badań i charakterystyka terenu badań	175
5.7. Charakterystyka grupy badawczej i kryterium doboru badań	176
6. Badania własne – wyniki (Paweł Zapeński)	177
6.1. Analiza zebranego materiału empirycznego – opowieści narracyjnych badanych osób	178
6.1.1. Narracja Władka, l. 28	178
6.1.2. Narracja Adama, l. 25	191
6.1.3. Narracja Ani, l. 24	202
6.1.4. Narracja Moniki, l. 31	209
6.1.5. Narracja Ali, l. 27	221
6.1.6. Narracja Bartka, l. 24	232
6.1.7. Narracja Tomka, l. 31	240
6.2. Bariery w procesach usamodzielnienia – studium jednego przypadku	253
6.3. Wnioski i rekomendacje dotyczące procesu usamodzielniania się byłych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	268
Zakończenie	283
Streszczenie	289
Spis rysunków	292
Bibliografia	293
 Aneks (Paweł Zapeński)	 319
Załącznik nr 1. Narracja Władka	319
Załącznik nr 2. Narracja Adama	322
Załącznik nr 3. Narracja Ani	325
Załącznik nr 4. Narracja Moniki	327
Załącznik nr 5. Narracja Ali	332

Załącznik nr 6. Narracja Bartka	336
Załącznik nr 7. Narracja Tomka	339
Załącznik nr 8. Narracja pani Krystyny, l. 54	344